

להזדרזת נתן

גליון כ"ד (שנה ג') ◊ פרשת ויקרא - זכור - פורים ◊ חודש אדר ב' תשפ"ד

משפחה אהרן מרחוק בשמחה

תורת נתן

פנינים מספר "להורות נתן" על התורה

עמלק מנסה להפריע לישראל מלעשות הכנה למצוה

ויקרא אל משה וגו' (א.א.) ויקרא - אלף זעירא.

י"ל ברמז, דכתב בספר פנים יפות דענין הקריאה היא ההכנה לקבלת דבר ה', וכאמרום (אבות פ"ב מ"ב) התקן עצמך ללמוד תורה, שתורה צריכה הכנה לקבלה עיי"ש. והנה משה רבינו בענותותו לא נטל גדולה לעצמו לומר שהוא ראוי לעשות הכנה נאותה לקבל דבר ה', וע"כ כתב ויקרא באלף זעירא, וכאילו כתיב ויקר כדרך מקרה בלא הכנה, ואדרבה תלה הגדולה בישראל, וכרשי" צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי עיי"ש.

ובאלישיף ז"ל כתב אדם כי יקריב מכם, התחיל אדם לשון יחיד ואמור מכם לשון רבים, כי ע"י תשובת היחיד יש זכות להרבים עיי"ש, הרי דהיחיד הוא חלק מהכלל. והוה השייכות להתחלת הפרשה, ויקר, כי משה רבינו רמז דהא דהוא זוכה לשמוע דבר ה', אין זה זכותו אלא זכות כל ישראל, כי היחיד הוא חלק הרבים.

וזהו מה שנאמר (דברים כה, יח) בעמלק אֲשֶׁר קָנָן בְּיָדְךָ, כי עמלק מנסה להפריע לישראל מלעשות הכנה למצוה, כי ההכנה גדולה מהמצוה עצמה, וכמו שכתבו ראי' לזה מהא דהטבת הנרות בעינין דוקא כהן ואלו הדלקת הנרות כשרה בזר, וכחו של עמלק לעשות המצוות בדרך קרן, כאילו המצוה נקרה אליו בלא הכנה.

מדוע נצטוינו בכירת עמלק - הלא טוב היה להשכיח את עמלק מכל וכל

זכור את אשר עשה לך עמלק (תצא כה, יז). לכאורה קשה אמאי נצטוינו במצוות זכירת עמלק, הלא טוב היה להשכיח את עמלק מכל וכל ולמחוק זכרו וכדכתיב וְשָׂם יְקָשְׁעִי יָקָב (משלי י, ז). אולם הכונה דעמלק הטיל ארסו בתוך לבם של ישראל, ועל כן נצטוינו לזכרו ולעקור מלבנו שורש זכרו של מדת עמלק, והיינו זכור את אשר עשה לך עמלק, שתזכורו מה שנשאר בך עצמך מבחינת עמלק.

ועל פי זה יש לפרש דברי הפייטן "ובכן זכור את אשר עשה לך עמלק, ומה שמו זכורו, ונמח זכורו מלהזכירו בזכרון קדוש" - דבאמת היה טוב יותר שלא נצטרך

שיח מזהר"ן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע - אב"ד קראקא - י"ז אדר ב'

היה בנו השני של זקני החתם סופר זי"ע, וכמו אביו גם הוא שימש ברבנות בצעירותו במטעוטרסדארף. בעת פטירת אביו החת"ס היה בן י"ט שנים בלבד, שהרי נולד בשנת תקפ"א ואביו נפטר בשנת ת"ר. כבר בימים ההם נודע שמו בשערים כתלמיד חכם מופלג, והוא זכה לסדר את ספר השו"ת של אביו החתם סופר לחלק יורה דעה, והדפיסו בשנת תר"א כשנה אחרי פטירת אביו, וגם הוסיף לכתוב הקדמה נפלאה בראש הספר, ומההקדמה ניכר עליו שכבר אז היה עדין לגדולות ונצורות. יש אומרים שאביו החת"ס אמר עליו בדרך צחות לשון הגמרא "תנא אקרא קאי", שבנו זה קאים ועומד להיות רב בקראקא, והיינו "אקרא קאי" נוטריקון קראקא.

הגר"ש סופר היה לוחם מלחמת ה' בעוז ותעצומות נגד המסכילים והמתחדשים, ובהיותו בן י"ט שנים התבקש לבוא לשמש ברבנות בעיר הגדולה אלקים קראקא, שהיתה באותם הימים עיר ואם בישראל מלאה חכמים וסופרים. אולם הגר"ש סופר היסס מאוד לקבל על עצמו את הרבנות בקראקא והתמשך הסכמתו כשלוש שנים, והגה"ק ה"דברי חיים" זי"ע השתדל אצלו הרבה בענין זה, וביקש ממנו שיסכים לקבל עליו את עול הרבנות בקראקא. והסיבה שהדברי חיים חפץ מאד שדוקא הגר"ש סופר ילך לקראקא, כי הגר"ש סופר היה לו המעלה המיוחדת שהיה מסוגל ללחום נגד המסכילים שקמו לכלות את עדת ישראל ח"ו.

בימים ההם היו הרבה אנשים יראים וחרדים לדבר ה', שהושפעו מהמתחדשים כאילו הם יותר מוכשרים מהיהודים החרדים. ולזה נצרכו גדולי ישראל שבאותם הימים, להראות להם תלמיד חכם מופלג הבקי בכל מוכני התורה הפניוסיף לך פיקח עצום ובקי בכל הויות העולם, ולכן נבצרו מאד בהגר"ש סופר שהוא היה האדם המתאים ביותר לתוארים מופלגים אלו, ובפרט שגם מוכן על זכות אבותיו הגדולים החת"ס והגרע"א זי"ע שיעמדו לימינו, שיסכים לישא בעול הרבנות בקראקא, וישפיע על היהודים החרדים וגש של גאווה דקדושה בהתנהגותם היהודית.

בימיו יסדו במדינת גאליציה חברת "מחזיקי הדת" שהפריזו בין המתחדשים לבין היהודים החרדים הנאמנים לדתם, ובראש החברה עמד הגר"ש סופר זי"ע, בהסכמתו ובתמיכתו הנלהבת של כ"ק האדמו"ר הגה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע. ישנו מכתב שכתב האדמו"ר מהר"י מבעלזא זי"ע להגר"ש סופר, בענין אסיפת רבנים מרכזית שהתקיימה בלעמבערג, וכותב להגר"ש סופר שהוא מוכרח לבוא להשתתף באותה אסיפה "וזאת ידע הדרי"ג נ"י כי בלעדו לא נבוא ולא נדע מה לעשות מאומה". ובמכתב אחר כותב הגה"ק מהר"י מבעלזא להגה"ק מהר"ש סופר: "האמת אגיד בקראי מכתבו זלגו עיני דמעות מרוב שמחה, כי עד עתה חשבתי פן ח"ו עדת ישראל כצאן בלי רועה, אין דורש ומבקש לחשוב מחשבות לטובת הכלל, עתה אמרתי ברוך ד' אשר לא השבית לנו גואל כהיום הזה, אשר כבוד הדרת גאוננו לבוש עוז קנאת ד' צב' לחשוב מחשבות המועילות לגדור חומת התורה וכרם בית ישראל" (אגרות סופרים כתיב רש"ס ל"א).

***

בהיותו אב"ד קראקא היה צריך לנסוע לוועידת פרלמנט המשך בעמוד הבא

להזכיר את עמלק כלל, דעל ידי זה ימחה זכרונו לגמרי אלא דכל זמן שנשאר בנו זכר ממדת עמלק, צריך להזכירו כדי שנזכור למחוקו מלבנו. אבל לעתיד לבוא כשיתבטל היצר הרע, ימח זכרו לגמרי עד שלא נצטרך להזכירו כלל. והיינו, ובכן זכור את אשר עשה לך עמלק, שאתה צריך לזכור את עמלק משום שהוא עשה לך שהכניס ארסו של עכנאי בקרבך, ועל כן הנך מצווה לזכרו כדי למחותו מקרבך. אבל אנו מתפללים, ומה שמו זכרו, שהשי"ת ימחה שמו וזכרו של עמלק עד כדי כך, שיהא ונמח זכרו מלהזכירו בזכרון קדוש, שזכרו ימחה עד כדי כך שלא נצטרך להזכירו כלל וכלל בזכרון קדוש, דהיינו שלא יהא מצוה להזכיר את מעשה עמלק, כי יימחק לגמרי.

שוב ראיתי בס' מנחת חנוך (מצוה תר"ג) שהסתפק אם בשעת ביאת המשיח שיכרת עמלק מכל וכל אם תהא מצוה בזכירתו עיי"ש.

רפו ידיהם מלהחזיק תורה - לכך בא עמלק

ויבא עמלק וילקח עם ישראל גרפידים (בשלה י"ז ח). אמרו ז"ל (סנהדרין ק"ז) שרפו ידיהם מדברי תורה. וצריך ביאור אטו תורה לומדים בידיים.

אך הכונה למחזיקי התורה שהם מחזיקים את התורה במעשה ידיהם, ואם מחזיקי תורה הם רפים, זה מביא להתגברות עמלק ח"ו. וזה שנאמר (בשלה י"ז י"ב) בזמן המלחמה נגד עמלק, וידי משה כבדים וגו' ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה", משה הוא הת"ח, אולם משה רבינו בלבד אינו יכול לנצח את עמלק, אלא על ידי שאהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד, הם מחזיקי תורה העומדים משני צדיו של משה, הם היכולים בכחות משותפים לנצח את עמלק, ויהי ידיו אמונה", מחזיקי התורה צריכים להתחזק באמונה, שיש לפעמים שהפרנסה קשה, והיצה"ר מסית לקצץ בראשונה בהחזקת התורה, ולכן מזהירנו הכתוב ש"ידינו" - הם תומכי תורה - צריכים להיות חזורים "באמונה", כי אדרבה החזקת התורה היא המביאה פרנסה. וכמש"כ ה"צל"ח בדרשותיו "אם אין קמח אין תורה", אם רואין שאין פרנסה הוא משום שאין מחזיקין תורה כדבעי.

יפה נדרשת

כל הרשעים אשר כים נגרש ואין להם מספר כולם כלולים ונכנסים במקום הריק של שמות עשרת בני המן

ועל פי זה יובן מה שחכמינו ז"ל ציוו לכתוב את שמות עשרת בני המן שנתלו בדרך שירה שיש בו מקום ריק הרבה, להראות כי לא רק עשרת בני המן נתלו, אלא כל הרשעים אשר כים נגרש ואין להם מספר, כולם כלולים ונכנסים במקום הריק של שמות עשרת בני המן, וכולם יאבדו במהרה.

ומהאי טעמא כתיב בכל אחד מהשמות תיבת ואת פרשנדאט ואת דלפון וגו', כי תיבת את בא לרבות, וכן אות וי"ו היא ריבוי, ולהורות בא שלא רק הרשעים המפורשים בשמותם יאבדו, אלא כל הנטפל להם, משמשי עבודה זרה ומשמשי משמיהם כולם יכרתו להשמדם עדי עד במהרה בימינו אמן.

(פניני להורות נתן - חודש אדר)

נהה מה שנכתב בדרך שירה ויש מקום ריק הרבה בין התיבות של שמות עשרת בני אדם, נראה על פי מה שראיתי בס' בית אהרן להרה"ק רבי אהרן מקארלין ז"ל (בראש הספר) שכתב מכתב לקדוש אחד, ובאמצע השאיר ריק כשתי שורות, וכותב הטעם כי יש לו הרבה מה לכתוב מה שאין הנייר מספיק להכילם, ועל כן השאיר מקום ריק, כי בהריקנות יש מקום בלי גבול עיי"ש.

חוק נתיב

ענייני הלכה
משולחני עול רבינו ז"ע

לקרוא בכרך ביום י"ד מכיון שחל עליו דין שם בן עיר.

אלא שאם ישאר בכרך עד למחרת דהיינו ביום ט"ו, אז לדעת הירושלמי דבן עיר שקער דירתו בליל ט"ו והלך לכרך נתחייב כאן וכאן עיי"ש, א"כ גם בני"ד חייב גם ב"ט, אבל אם חוזר לעיר ביום י"ד ועשה משתה ושמחה בכרך ביום י"ד, נראה ודאי דיצא ידי חובתו.

ולענין משלוח מנות אם יוצא בני"ד כששולח לבן כרך, יש לעיין, דלטעם המבואר בתרומת הדשן (סי ק"א) כדי שיהא הרוחה לסעודה, הנה בן כרך עדיין לא נתחייב בסעודה, וגם לטעם שהוא כדי להרבות רעות – עיין שו"ת חת"ס (א"ח סי קצ"ו) – אפשר דזה שייך רק כשגם המקבל הוא בר חיובא היום. וגם נסתפקו האחרונים כששלח משלוח מנות בפורים והגיע אחר פורים אם יצא. ומסתבר דלא יצא. ועיין בשו"ת מנחת יצא. אסאד (א"ח סי ר"ז). ובני"ד ודאי דלכתלה צריך לשלוח מנות לבן עיר לצאת מכל ספק.

(פניני להורות נתן - אדר - ענייני פורים אות ב)

כשקורא מגילה בני"ד בעיר ואחר כך הלך באותו יום לכרך, אם יכול לקיים מצות משתה ושמחה בכרך

נשאלתי כשקורא מגילה בני"ד בעיר, ואחר כך הלך באותו יום לכרך, אם יכול לקיים מצות משתה ושמחה בכרך, כיון דבכרך עדיין ליכא חיוב משתה ושמחה.

ולכאורה יש להוכיח מזה דקיי"ל בשו"ע (סי תפ"ח ס"ה), שבן עיר שהלך לכרך אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן הקריאה (של הכרך) ונתעכב ולא חזר קורא כמקומו. והיינו שבכרך צריך לקרוא בני"ד כיון דמתחלה חשב שייחזר לעיר בני"ד, וא"כ אף שעכשיו נמצא בכרך הרי הוא קורא בכרך בני"ד עיי"ש במ"ב. הרי דכיון שהיה בדעתו להיות בעיר בני"ד א"כ כבר חלה עליו המצוה לקיימה בני"ד, וע"כ אף שלבסוף הוא מצוי בני"ד בכרך, מ"מ חייב לקרוא בני"ד כדן בן עיר, ויוצא ידי חובתו במה שקורא בכרך בני"ד. ומעתה הדברים ק"ו, שאם באמת קרא בני"ד בעיר ובו ביום הלך לכרך, דבדאי דיצא ידי משתה ושמחה בהיותו בכרך, דכיון דהוא בן עיר א"כ יכול לקיים מצות משתה ושמחה גם בכרך, שהיה אפילו מגילה הוא יכול

המשך "שית מוהר"ן"

לשבת בין השרים הגויים לעזור לאחיו היהודים, ומסר נפשו וגופו לטובת היהודים בימים ההם. פעם אחת עשה אסיפה בשנת תרמ"ב בלעמבערג, והזמין את כל הרבנים מהסביבה, ואמר שחשיבות האסיפה היא גדולה מאד, ומחוייבים למכור אפילו ספר תורה בשביל להשתתף באסיפה.

ופתח את דבריו בפסוק (תהלים א, א) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב וגו', לא כן הרשעים כי אם כמוך וגו'. דהנה בפשטות היה ראוי לשבת בבית המדרש ולהגות בתורה יומם ולילה, ולא להתחשב עם הרשעים הנמצאים בסביבותינו, אבל לזה אמר דוד המלך עליו השלום, אשרי האיש וגו', שזה רק כשהרשעים יושבים במקומותיהם ואינם עושים מאומה, אבל לצערנו אצלנו כיום, לא כן הרשעים כי אם כמוך, שהרשעים מתזדרים ובאים אצלנו ובגבולנו כאותו מוץ שהרוח מעיפה אותו, א"כ גם אנחנו צריכים לצאת ולהלחם כנגדם, ואי אפשר להסתגר בארבע אמות של הלכה, [בלשון קדשו - זיי קריכען אונז אריין און די בארד, שהם נכנסים לתוך הזקן שלנו] עת"ד. [ראה בהקדמה לספרו מכתב סופר בתולדות המחבר עמ' ס"ב].

ובענין זה היתה מעין פלוגתא בין גדולי ישראל בימים ההם, כי ראיתי מכתב שכתב הגה"ק רבי חיים סופר זי"ע בעמח"ס מנחת חיים, להגה"ק רבי יוסף שאול נאטנזאהן זי"ע בעמח"ס שואל ומשיב, והגרי"ח סופר היה לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה ללא פחד ומורא, ואילו הגרי"ש נאטנזאהן הרביץ תורה בישראל בספריו הגדולים ובתשובות להלכה, וכתב לו הגרי"ח סופר בתקיפות, שאם ימשיך ללמוד תורה ולא יצא ללחום נגדם, לבסוף לא יהיה מי שילמד בספריו, ולכן עדיף טפי שייסגור את הגמרא לכמה שבועות ויבוא ללחום נגדם. ואילו הגרי"ש נאטנזאהן החזיר לו מכתב וטען לעומתו, שגם בדורות הקודמים העמיד הקב"ה את הפושעים של צדיקים, חלק מהם תפקידם ללחום נגד המושעים המתחדשים, וחלק מהם יושבים ולומדים תורה ובה הם לוחמים בפושעים. והנה הגרי"ש סופר אמר להרבנים בחכמתו, שבדאי אם היינו זוכים לשבת על התורה ועל העבודה, אז היינו שמחים ולשונינו רינה, אבל עכשיו שהם באים כמוך בגבולנו צריכים ללחום בהם.

ובבחינה הזאת אפשר לפרש נועם אמרינו בהגדה של פסח - "רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם וכו'

כדי ללמד אותך שאפילו אם קשה לך לפעמים על מנהג ישראל, מכל מקום צריכים לקיימו באמת ובתמים, ואפילו אם לא תמצא תשובה על שאלתך, אולי יבוא פעם תלמיד חכם אחר ויתרן את המנהג. ועכשיו אומר לך את טעם המנהג, דהנה ידוע שכל דבר שהיה במצרים אנו עושים זכר לדבר, ואחד הניסים שאירעו לאבותינו במצרים ולא עשו עליו שום זכר, הוא הנס הגדול של "לא יחרץ כלב לשוננו", שהרי מדינה גדולה כארץ מצרים בודאי היו שם אלפי כלבים, ואעפ"כ לא חרצו לשונם אדם מישאל. והנה ידוע שהכלב שומר את הבית מהגנבים, כי כשהגנבים באים הוא נובח בקול גדול והם נסים משם. וכזה דפסחים (ק"ג) לא תדור במתא דלא נבח כלבא, ופירש"י שהיא שמירה מאויבים וגנבים. ומעתה במצרים בשעת הגאולה שהכלבים לא נבחו ולא חרצו את לשונם, יכלו לגנוב מבתי המצרים באין מפריע, ולזכר זה גונבים את האפיקומן בליל הסדר, לעשות זכר לנס הגדול שלא חרצו הכלבים את לשונם במצרים.

הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע כותב (בס' מכתב סופר דרשות דף ק"א), עד כמה טרח אביו החתם סופר זי"ע בעניני חג הפסח, ובעצמו יגע וטרח לנקות את הבית בעת בדיקת החמץ, ובמים שלנו ובאפיית המצות. ומובא מהחכם סופר זי"ע שחובה גדולה מוטלת על כולנו לטרוח בעצמינו בעבודות חג הפסח, כי גם הקב"ה הוציאנו ממצרים הוא בעצמו ולא על ידי מלאך או שרף. וכן מובא מהרא"ש שהוא עצמו היה לש את המצות, כי כבוד המצוה הוא לעשותה לבד, משא"כ כשנותן לאחרים לעשותה, מראה כאילו אינו חפץ בעשייתה. ומובא בירושלמי שזוהו טענת הרשע "מה העבודה הזאת לכם", היינו מדוע אתם צריכים לטרוח בעצמכם לכבוד הוי"ט, הרי אפשר לעשותה ע"י שליח.

ובפרט שהעבודות לחג הפסח יש בהם בכלל מצות עשה "והגדת לבנך", שהבנים רואים את ההורים שהם עובדים וטורחים לכבוד חג הפסח, והוא שואלים אותם מה העבודה הזאת, ומסבירים להם שעבדים היינו לפרעה במצרים, וזכינו שהקב"ה הוציאנו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, ולזכר זה אנו עושים חג הפסח, להורות שכולנו כיום בני חורין, ולזה אנו מנקים ומשפשים את הבית לכבוד החג, שלא יראה ולא ימצא חמץ ח"ו במשך ימי החג, וכך מקיימים מצות והגדת לבנך בהידור הראוי.

(מוצש"ק מברכין אדר שנת תשמ"ז)

פריז בעתו

מצד שהוא נלכד ברשת היצר הרע, ואין זו כונת עד דלא ידע, אלא שצריך שהעדר הידיעה תבוא מצד היותו מנותק לגמרי מיצר הרע, כי ידיעה היינו חיבור וכענין והאדם ידע (בראשית ד' א), ומי שאין לו חיבור ליצרה"ן אין לו ידיעה ממנו, וזהו מדרגת עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, דאמרו חז"ל (ברכות נד) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני בשני יצריך, דהיינו שיעבוד את השי"ת גם בבחינת ארור המן שהוא היפוכו של ברוך מרדכי, אולם כדי לבוא למדרגה זו צריך מקודם שתהא לו ידיעה מתחילה, והיינו חובת הקדמת זכירה לעשייה.

(פניני להורות נתן - חודש אדר)

קריאת פרשת זכור לפני פורים

תקנו חז"ל לקרוא פרשת זכור לפני פורים, כדי לסמוך מחיית עמלק למחיית המן וכדי להקדים זכירתה לעשייה – עיין מגילה (טז) ורש"י; שם ד"ה ומפסיקין. ושם (ל) – דבורים אמרו (מגילה ז) מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, אולם כדי שיבוא למדרגת עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, צריך מקודם לזכור מעשה המן ועמלק, וע"י שמקדימין הזכירה והידיעה במעשה המן ממילא זוכין לעד לחלם ידע. אבל אם אין לו ידיעה בתחלה, לא שייך עד דלא ידע לבסוף. כי יש העדר ידיעה

מנחה צוואת רבינו זצוק"ל

י"ב אדר א' תשס"ג
ז"ה וקפ"ה

"וכל מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא"

ע"י שיתן ממון להדפסת הספרים
אדיה לז' למליץ ישר בעוה"י הכל לפי רצון הבורא"

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למליץ ישר" ול"זכות גדולה בזה ובבא" וכלשון רבינו הגה"ק זי"ע "בצוואתו הק' על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

י"ל על ידי
מכון להורות נתן' להוצאת והפצת
כתיבי רבינו בעל 'להורות נתן' זי"ע
- לקבלת העלון במייל וכן להערות
הצעות - נא לפנות לאימייל
mln0527157594@gmail.com

